

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Udrag fra Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 7. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius01val-shoot-idm140153321321632/facsimile.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

hentede fra Forklaringen til første Artikkel, vil styrke dette Indtryk. Det tyske *haus und hofe*, der f. Ex. i Sadolins Katekismus var oversat ordret ved *hwus oc gordt*, gengiver Palladius ved *Huus oc hjem*, et Udtryk, der endnu baade i Jylland og Skaane har bevaret det gamle Stavrim¹. I Katekismen 1538 vender Palladius tilbage til det rette Lutherske *hwss oc gaard*, ligesom *acker, vihe* oversættes uden Stavrim: *iord, fææ*, i Overensstemmelse med Sadolins Katekismus². Denne Tilbagevenden til Luther-Texten findes ogsaa i Oversættelsen af *essen und trinken*, der i Enchiridion 1538, ligesom hos Sadolin 1532, gengives ved *ath æde oc dricke*, mens Palladius i Katekismen 1537 omskriver det noget abstrakte „Æde og Drikke“ med det baade for Børn og Degne ganske anderledes haandgribelige: *Mad oc Øl*. Denne djærve Ændring er typisk for Palladius' Sprog.

I tredje Hovedstykke stemmer Texterne ordret med Texterne hos Vormordsen³. Om Forklaringerne kan intet siges med Sikkerhed, da den Del af Katekismen, hvori de fandtes, er tabt; men Bang har i sit ovennævnte Skrift (Katekismushistorie I, S. 162 f. og S. 190 f.) sandsynliggjort, at de ligesom i første Hovedstykke er afskrevet efter Vormordsen. De har saaledes ingen Interesse for Undersøgelsen af Palladius' Sprog.

Behandlingen af Sakramenterne er som nævnt meget kortfattet. Og heller ikke her er Oversættelsen Palladius'. Indstiftelsesordene til Daaben er gengivne efter Vormordsens Text, Nadverens Indstiftelsesord efter den (vistnok) i Malmø 1529 udgivne Bog „Thet cristelighe messze embedhe“⁴.

Peder Palladius' lille danske Katekismus, den første danske Bog, han udgav, er da for Størstedelen slet ikke

¹ Udtrykket *hwus oc heem* findes ogsaa i den noget yngre svenske Katekismusoversætt. Se Optrykket hos Bang, Katekismushist. I, S. 6.

² Se Udgaven af Enchiridion af S. 80 L. 1.

³ Texterne findes i første Del af Katekismen, Bl. B 1 r.

⁴ Om Afvigelser herfra se Noterne, af S. 28.

hans eget Værk; men i det lille Afsnit af Bogen, han selv har oversat, finder vi Spirer til det folkelige Kernesprog, der er ejendommeligt for Visitatsbogens Forfatter.

III.

Intet Exemplar er bevaret af Originaludgaven af Palladius' Katekismus. Efterspørgen i nordiske og tyske Bibliotheker har været forgæves. Den har derfor her maattet trykkes efter det eneste Optryk, vi kender, Hans Povelsen Resens fra 1631.

Titlen paa den lille Oktav, af hvilken Katekismen udgør Slutningen, er følgende: *Immanuel. Gud med os. Jesus Christus Guds eeniste Søn/ vor Herre. D. M. L. Ofuer dend anden Artikel Af vor Christelige Tro. Aar MDXXXIII. Item Huorledis D. Pet. Pal. seli hafuer først fordanskit dend liddle Latinske Luthers Cathecismum/ Sognedegnene til brug for Vngdommen. etc. Med D. Johan Pomers korte underujsning om hiemmelig Skriftemaal oc Aføsning for Jesu Christi Skyld alleeniste. I Kiøbinghafn/ hos Melchior Martzan. Aar J. Ch. 1631.*

Katekismen begynder Bl. I 3^v med en Fortale af Resen og slutter Bl. K 5^v. Derpaa følger Bugenhagens Undervisning om Skriftemaal.

Udstyrelsen er, som Facsimiletrykket (S. 9) af Titelsiden viser, yderst tarvelig og pladskneben. Om Katekismens oprindelige ydre Skikkelse gives ingen Oplysninger. Det er ikke antydet, om der har været Træsnit eller Misaler som i Enchiridion 1538¹. Heller ikke er Bogens Format eller Linjetal omtalt. Ikke engang Trykkested og Bogtrykker nævnes. Derimod siger Resen, at den er optrykt „ord fra ord“, og dette kan en Sammenligning mellem de Stykker, der stemmer overens med Vormordsens Oversættelse, og Texten hos Resen bekræfte, ligesom den Nøjagtighed med Hensyn til Ordforraadet, hvormed Efter-

¹ Stor Skrift er i nærværende Udgave anvendt i Overskrifter o. lign. i Overensstemmelse med Palladius' Katekismusudg. 1538.